

ПОЯСНЮВАЛЬНА
записка до проєкту розпорядження начальника
Херсонської обласної військової адміністрації
«Про обласний бюджет Херсонської області на 2024 рік»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК ОБЛАСТІ У 2023 РОЦІ

Війна російської федерації проти України й надалі негативно впливає на економіку області, так як на сьогодні частина регіону перебуває під тимчасовою окупацією, а звільнені населені пункти знаходяться під систематичними обстрілами російських військових, в результаті яких об'єкти цивільної, критичної інфраструктури, виробництва та промислові комплекси зазнають масштабних руйнувань, відновлення яких потребуватиме значних інвестицій, зусиль та часу. Наразі немає жодної галузі в області, яка б прямо або опосередковано не зазнала втрат від російської агресії. На цьому фоні відбувається кардинальна зміна не лише системи міжгалузевих зв'язків, а й структури економіки області в цілому.

Однак, незважаючи на складнощі, тривають процеси з відновлення об'єктів та мереж інфраструктури, соціальної сфери, створюються умови для нормальної життєдіяльності населення на деокупованих територіях. Основні зусилля спрямовуються на усунення наслідків ворожих обстрілів цивільної інфраструктури та подолання викликів, спричинених підривом російськими військами Каховської ГЕС.

У результаті впливу зазначених факторів передбачається, що валовий регіональний продукт за 2023 рік складатиме 7579 млн грн (101,0% до показника 2022 року).

До початку повномасштабного вторгнення Херсонщина формувала суттєву частку агровиробництва в Україні.

Зокрема, у 2021 році частка регіону в загальному виробництві агропродукції закритого ґрунту в Україні складала понад 21%, технічних культур – понад 5%, зернових і зернобобових – понад 4%. Серед основних культур, у виробництві яких Херсонській області належить найбільша частка, можна виділити: рис (58% від загального виробництва в Україні), баклажани (40%), баштанні культури (34%) та помідори (28%).

В області було зосереджено майже 58% площ під зерновими, які вирощувалися на зрошенні.

Внаслідок ведення активних бойових дій та окупації агропромисловий сектор регіону зазнав чималих збитків, які на сьогоднішній день неможливо повністю обрахувати.

Крім того, більша частина території є непридатною для проведення сільськогосподарських робіт через замінування, розграбування, руйнацію виробничих споруд і приміщень аграрних господарств та переробних підприємств.

Площа сільськогосподарських угідь на деокупованій території складає 517,6 тис. га, з яких 425,6 тис. га залишаються потенційно засміченими

вибухонебезпечними предметами. Станом на 09 жовтня 2023 року обстежено та розміновано лише 92 тис. га сільгоспземель.

Показники посіву та збирання врожаю Херсонщини у 2023 році становлять лише 2% від показників 2021 року.

Так, станом на 05 жовтня 2023 року зібрано зернових та зернобобових культур з площі 22,7 тис. га та намолочено 58,7 тис. тонн, з яких пшениці зібрано 35,1 тис. тонн, ячменю – 19,3 тис. тонн. Крім того, зібрано ріпаку 4,4 тис. тонн, соняшника – 18,7 тис. тонн, овочів – 44,0 тис. тонн, накопано 17,2 тис. тонн картоплі.

Поряд із збиральними роботами аграрії проводять посів озимих сільськогосподарських культур. Планові площі посіву озимих культур під урожай 2024 року складають 63,9 тис. га, з яких зернових культур 51,9 тис. га.

Значних збитків від військових дій російської федерації зазнала і тваринницька галузь, так як більша частина тваринницьких господарств знаходиться на окупованій лівобережній території Херсонської області.

На сьогодні на деокупованій території Херсонської області працюють лише 6 господарств, в яких утримується близько 2,1 тис. голів великої рогатої худоби, з них корів – 0,7 тис. голів та 1,1 тис. голів свиней та 0,22 тис. голів овець. Проте більшість тваринницьких і господарських приміщень, в яких утримується поголів'я, потребують повного або часткового відновлення.

До початку військової збройної агресії російської федерації на території Херсонської області використовувалося 320,0 тис. га зрошуваних земель. На сьогодні на деокупованій території області площа зрошуваних земель становить близько 44,5 тис. га.

Проте, після підриву росіянами 06 червня 2023 року греблі Каховської ГЕС відсутні будь які можливості для подальшого функціонування всіх меліоративних систем (і зруйнованих, і вцілілих), каналів та інших гідротехнічних споруд, для яких Каховське водосховище було джерелом водопостачання.

Таким чином, за підсумками 2023 року прогнозується, що індекс обсягу сільськогосподарської продукції буде на рівні 4,9%.

До початку війни промисловий комплекс області складався із 250-ох великих та середніх підприємств, на яких було задіяно понад 23 тис. осіб (16,9% від зайнятих працівників за всіма видами економічної діяльності).

З березня 2022 року через окупацію області майже усі промислові підприємства припинили свою виробничу діяльність, за винятком окремих підприємств харчової промисловості, які забезпечували мешканців області першочерговими продуктами харчування (хлібобулочні вироби, борошно, молочні продукти тощо), а також підприємств по виробництву та розподіленню електроенергії, газу та води.

Протягом 2023 року промислові підприємства деокупованої частини Херсонської області поступово відновлювали виробничу діяльність. Зокрема, запрацював виробник кришок для консервування, проведено підготовчі роботи та запущено окремі виробничі лінії на електротехнічному підприємстві, відновлено виробничу діяльність підприємства добувної промисловості

(видобування вапняку) та підприємства легкої промисловості, частково відновлено діяльність підприємства з лиття чавуну і сталі.

Наразі керівники підприємств, які виявили бажання оцінити стан підприємств, здійснюють спільні безпекові заходи із відповідними державними структурами, в першу чергу розмінування. При цьому оцінка нанесених збитків вимагає залучення до такого процесу значного людського ресурсу (як працівників підприємств, так і незалежних експертів), якого на підприємствах майже не залишилося.

Так, ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» ще й досі зазнає непоправних руйнувань через ворожі обстріли. За оцінками керівника підприємства, збитки від пошкоджень та розграбувань вже сягають 150 – 200 млн грн. При цьому зазначена сума може бути втричі вища, якщо вирахувати упущену вигоду та витрати на відновлення.

Також через постійні щоденні обстріли зазнають пошкоджень підприємства, що знаходяться у мікрорайоні «Корабел» м.Херсона, в основному це суднобудівні та судноремонтні заводи. Постійна небезпека не дає змоги здійснити повноцінне вивчення руйнувань, а отже і розмір нанесених збитків. Так, на ХДЗ «Палада» лише упущена вигода становить 15 млн євро (два невиконані контракти), а також матеріальні та фізичні збитки близько 50 млн грн.

ТОВ «Смарт Мерітайм Груп» (Херсонська верф) втратило 15 млн дол. США через невиконання контрактів, при цьому активи, які зазнають пошкоджень, попередньо оцінюються у 400 млн грн.

В області проводиться моніторинг можливостей подальшого відновлення діяльності провідних промислових підприємств деокупованої частини Херсонської області у найближчій перспективі з визначенням поточного стану, існуючих проблем та необхідної допомоги. На більшості підприємств, які в основному розташовані у м.Херсоні, не дивлячись на отримані ушкодження від обстрілів, а також розграбування, підприємства технічно готові до відновлення діяльності, але за умови безпечної ситуації та повернення працівників.

Харчова та переробна галузь, а також підприємства зі зберігання зерна є одними з провідних стратегічних і важливіших галузей агропромислового комплексу області.

До початку збройної агресії на території області було зареєстровано 153 підприємства переробної та харчової галузі, найбільша кількість яких розміщувалась у містах – 54 об'єкти та охоплювала майже всі напрямки споживчого ринку. Наразі на деокупованій території знаходиться 51 підприємство.

Також на території області функціонувало 57 зернових складів загальною ємністю 1,9 млн тонн, які забезпечували зберігання, доробку та очищення зерна.

На сьогодні 20 зернових елеваторів загальною ємністю 553,5 тис. тонн знаходяться на деокупованій території та мають різний ступень пошкоджень або знаходяться в зоні постійних обстрілів. Внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС зазнали підтоплення 11 елеваторів загальною потужністю 358,5 тис. тонн, що розташовані в прибережній зоні.

Більшість переробних підприємств тимчасово призупинили свою виробничу діяльність. Виробничі споруди та матеріально-технічна база найбільших підприємств переробної галузі (ТОВ «Бериславський Хлібзавод», ПрАТ «Князя Трубецького» ТМ «Вина князя Трубецького», «Сільськогосподарська АФ «Прогрес» ТМ «Тягинські ковбаси», ФОП «Червенков» ТМ «Дем'янович», ТОВ «Данон-Дніпро», ПАТ «Херсонський КХП», ТОВ «Екобіотек-Україна», ПВКФ «Пані Крістіна») зруйновані або розграбовані.

Разом з тим, на сьогодні переробні підприємства деокупованої частини Херсонської області, не дивлячись на завдану окупантами шкоду, відновлюють виробничу діяльність. Так, у м.Херсоні на ТДВ «Херсонський маслозавод» задіяно 100 працівників (до 24 лютого 2022 року працювало не менше 300 осіб), частково відновило виробничу діяльність підприємство з консервації плодоовочевої продукції ФОП «Червенков».

До лютого 2022 року більшу частку у структурі економіки області займали малі та середні підприємства. Сектор малого та середнього бізнесу складав 99,9% комерційних підприємств регіону.

За 9 місяців 2023 року від середнього та малого бізнесу до бюджетів усіх рівнів надійшло 1337,2 млн грн.

Структура надходжень у розрізі галузей наступна: охорона здоров'я – 17,7%, промисловість – 18,8%, освіта – 15,3%, торгівля – 8,2%, сільське господарство – 7,1%.

Питання відновлення бізнесу та ділової активності є ключовим для відновлення нормального життя на території області.

Станом на 01 жовтня 2023 року кредитний портфель підприємців Херсонщини в рамках програми «5-7-9» складав 954 кредити на суму 3170 млн грн та збільшився з початку року на 85 млн грн або на 2,8%.

З метою активізації підприємницької ініціативи Уряд запровадив програми мікрогрантів на створення і розвиток власної справи, будівництво теплиць, розвитку садівництва та започаткування бізнесу ветеранами.

Представники бізнесу Херсонщини у 2023 році отримали кошти на реалізацію 9 проєктів у різних галузях (технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів, прісноводне рибальство, інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах, вантажний автомобільний транспорт, виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій).

Увесь час від початку військової агресії російської федерації проти України житловий фонд населених пунктів області через бойові дії зазнає суттєвих руйнувань.

За попередніми даними обстеження пошкоджених/зруйнованих об'єктів деокупованих населених пунктів Херсонської області станом на 01 жовтня 2023 року пошкоджено та зруйновано 20256 об'єктів.

Наразі для забезпечення відновлення інституційної спроможності місцевих громад, життєдіяльності та економічної активності на території деокупованих громад Херсонської області реалізовується проєкт за програмою Президента України «Пліч-о-Пліч», який складається з двох етапів.

I етап передбачає відновлення 26 населених пунктів за допомогою 15 областей партнерів (3875 пошкоджених об'єктів). За об'єктами складено 3837 актів обстеження, 81 технічний звіт та 3759 дефектних актів.

Відновлено 620 об'єктів та по 356 – виконуються роботи, по 13 об'єктах складена проектно-кошторисна документація, 47 – у розробці.

II етап передбачає відновлення 76 населених пунктів за допомогою 13 областей партнерів, до якого увійшло 3279 пошкоджених об'єктів. За об'єктами складено 1790 актів обстеження, 15 технічних звітів та 873 дефектних акти.

Відновлено 4 об'єкти та по 5 – виконуються роботи, по 25 об'єктах розробляється проектно-кошторисна документація.

Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 року № 382 «Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації» виділено фінансування на відновлення с.Посад-Покровське.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 року № 534-р «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії» виділено 103,7 млн грн. Кошти спрямовані на будівництво очисних споруд та на відновлення 3-х соціальних об'єктів.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 року № 498-р «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській та Херсонській обласним державним адміністраціям для здійснення заходів щодо забезпечення транспортування питної води для потреб цих регіонів» розподілено 384,5 млн грн. Кошти спрямовані на будівництво нових свердловин та відновлення водопровідних мереж, зокрема заплановано буріння 52 свердловин. Станом на 01 жовтня 2023 року пробурені 4 свердловини, ще 3 знаходяться в процесі буріння, прокладено 1600 метрів водогону.

Також продовжує працювати програма «Відновлення», відповідно до якої вже нараховано компенсації 884 заявникам на суму більше 100 млн грн.

Значну частину пошкоджених об'єктів відновлено за рахунок коштів місцевих бюджетів та за допомогою благодійних організацій.

Рівень відновлення інфраструктури Херсонщини, враховуючи кількість відновлених об'єктів (1833 од.), виплачених компенсацій та кількість об'єктів у роботі, становить 15,4%.

Бойові дії, які й досі тривають на території регіону, та тимчасова окупація частини території області, руйнація виробничого потенціалу, зростання безробіття, зниження платоспроможного споживчого попиту та його деформація, міграція трудового потенціалу й надалі впливають на зниження рівня інвестиційної привабливості Херсонщини.

Наразі існує критична потреба у залученні значного обсягу інвестицій і коштів міжнародних фінансових організацій для повоєнної відбудови області та держави загалом. Руйнування величезні, тож жодна країна чи організація не зможе самотійно втілити процес реконструкції, який потребуватиме значної

координації між урядами, міжнародними організаціями, неурядовими організаціями, підприємствами та іншими зацікавленими сторонами.

Обласною військовою адміністрацією провадиться низка заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату Херсонщини, залучення міжнародної технічної допомоги задля відбудови регіону, зокрема:

- відбувся перший Міжнародний форум «Lugano Busines Forum» у м.Лугано (Швейцарія) за участі представників Херсонської обласної військової адміністрації, під час якого представлено план відновлення Херсонщини, що включає як заходи з впровадження реформ, так і оцінку втрат і коштів на відновлення;

- проведено зустріч представників Асоціації муніципалітетів Нідерландів (VNG) та Херсонської обласної військової адміністрації у м.Гаага (Нідерланди), під час якої обговорено «План місцевого відновлення», що розробляється за підтримки агентства міжнародного співробітництва VNG International, а також перспективи відновлення постраждалих під час війни та окупації районів Херсонської області та територіальних громад Херсона, Берислава та Високопілля;

- представлено Херсонщину на панельній дискусії «Місцеве самоврядування – як ефективно долати виклики» під час 32 Економічного Форуму – найбільшої політичної та економічної конференції у Центральній та Східній Європі, який відбувся у м.Карпач (Республіка Польща), де обговорено низку проєктів з відновлення та відбудови регіону;

- підписано Декларацію про співпрацю між Херсонською областю та федеральною землею Шлезвіг-Гольштейн у м.Кіль (Федеративна Республіка Німеччина (08 вересня 2023 року), в рамках якої передбачено реалізацію проєктів в агропромисловій, суднобудівній та енергетичній сферах діяльності;

- реалізуються проєкти міжнародної технічної допомоги задля відновлення регіону, а саме: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні», «Проект екстреного відновлення та реконструкції», який втілюється на території області за фінансового сприяння Уряду Японії через Японське агентство міжнародного співробітництва (JICA).

- надано (Програма USAID/DOBRE) технічну експертну підтримку в роботі над Програмами комплексного відновлення територій (у зборі та аналізі даних для громад, детальному супроводі процесу розробки програм комплексного відновлення) 7 деокупованим громадам - партнерам Програми з Херсонської області, а саме: Новорайській, Станіславській, Кочубеївській, Високопільській, Музиківській, Нововоронцовській, Великоолександрівській територіальним громадам.

Обсяг експорту товарів за січень – липень 2023 року склав 23291,4 тис. дол. США, імпорту – 11169,4 тис. дол. США. Порівняно з відповідним періодом 2022 року експорт скоротився на 57,4% а імпорт – на 57,1%. Позитивне сальдо склало 12122 тис. дол. США. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 2,1 (у січні – липні 2022 року – 1,9).

Основну частину експорту області складає експорт наступних товарів: жирів та олій тваринного або рослинного походження (42,2% від загального обсягу), продукти рослинного походження (22,2%), недорогоцінні метали та вироби з них (5,2%).

Основну групу імпортованих товарів до області становлять: машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 32,3% від загального обсягу, недорогоцінні метали та вироби з них – 15,9%, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 11,6%.

У транспортній галузі області на деокупованих територіях відновлено роботу автостанційної мережі та пасажирського транспорту. Працює 15 приміських та міжміських маршрутів, 18 соціальних (безкоштовних) маршрутів, 14 міжобласних та міжнародних маршрутів.

Відновлено роботу 2 потягів сполученням: Херсон – Київ та Херсон – Львів. Крім того, запущено приміський потяг Миколаїв – Біла Криниця.

На автодорогах державного значення проведено роботи з експлуатаційного утримання та відновлено 216,9 км. На дорогах місцевого значення проведено аварійно-відновлювальні роботи на 179,3 км.

Станом на 01 жовтня 2023 року повністю відновлено мостові споруди біля сіл Бобровий Кут, Давидів Брід, Заградівка, облаштовано одну переправу поруч із зруйнованим мостом на автодорозі біля с. Архангельське, дві тимчасові переправи через паводковий канал біля с.Правдине, збудовано 4 тимчасових мости через р. Інгулець біля населених пунктів сіл Наталіне, Старосілля, Калинівське та смт Велика Олександрівка.

У період воєнного стану у галузі роздрібної торгівлі регіону відбулися негативні процеси згортання матеріально-технічної бази торгових підприємств, що стало причиною скорочення чисельності торговельних об'єктів.

Скорочення роздрібної торговельної мережі певною мірою компенсується торгівлею на ринках та відновленням роботи супермаркетів національних мереж.

У м.Херсоні відновили роботу 2 супермаркети мережі «Сільпо». Мережа супермаркетів «АТБ» поновила роботу 9 супермаркетів у м. Херсоні та 1 – у смт Білозерка. Також працює супермаркет «Таврія-В».

Центрами торгівлі у м.Херсоні є 5 універсальних ринків («Центральний ринок», «Північний ринок», «Дніпровський ринок», ринки у мікрорайонах Житлоселище та Шуменський). Крім того, ринкова торгівля здійснюється ще у 7 невеликих ринкових містечках.

Також відновили свою роботу магазини мереж: «Сита Хата», «Наша Ряба», «Ідеал», «Сонечко», «Вітамін», «Апельсин», «Green», «Везунчик», «Єва», «Простір», «Аврора» та інші.

До того ж, працює пункт видачі інтернет-магазину «Розетка» (у точці видачі можна придбати товари, продукти і засоби гігієни, обігрівачі та плити, дрібну побутову техніку та аксесуари, корм для тварин).

Індекс споживчих цін у серпні порівняно із липнем 2023 року знизився на 1,9% (по Україні – на 1,4%), а з початку року збільшився на 0,5% (по Україні – на 2,5%).

На споживчому ринку області на 3,8% знизилися ціни на продукти харчування та безалкогольні напої. Найбільше (на 33,4%) подешевшали овочі. На 10,9 – 0,8% стали менше коштувати крупи гречані, яйця, борошно пшеничне, макаронні вироби, риба та продукти з риби, свинина. Водночас на 3,6 – 0,6% подорожчали молоко, масло, олія соняшникова, яловичина, сметана, цукор, хліб та фрукти.

Вартість алкогольних напоїв, тютюнових виробів зменшилася на 0,8%, що пов'язано зі здешевленням алкогольних напоїв на 2,4%.

Ціни (тарифи) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива залишилися без змін.

У транспортній сфері ціни (тарифи) зросли на 3,1% в основному за рахунок подорожчання палива та мастил на 7,9%.

Одними з найвідчутніших негативних наслідків кризи, спричиненої війною, є втрата доходів працездатного населення, масова внутрішня та зовнішня міграція працездатного населення і в результаті загострення ситуації на ринку праці.

Так, протягом січня – липня 2023 року роботодавцями подано інформацію про заплановане масове вивільнення 415 працівників. Із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 45% становили працівники освіти, 37% державного управління й оборони, 12% охорони здоров'я, 7% професійної, наукової та технічної діяльності.

Упродовж 7 місяців поточного року послугами Херсонської обласної служби зайнятості скористалися 3,0 тис. громадян, з них 2,5 тис. осіб мали статус безробітного, 0,4 тис. осіб отримували допомогу по безробіттю.

Рівень безробіття населення у віці 15-70 років за методологією МОП по області у 2023 році зросте на 0,1 в.п. і складатиме 34,0%.

Середньомісячна заробітна плати за 2023 рік очікується на рівні 15000 грн, індекс реальної заробітної плати складатиме 103,8%.

Загальна заборгованість із виплати заробітної плати станом на 01 вересня 2023 року по області склала 10353 тис. грн.

Моніторинг заборгованості із виплати заробітної плати та середня заробітна плата по містах та районах області здійснювалися обласною державною адміністрацією на основі даних, які надходили на опрацювання від Головного управління статистики у Херсонській області.

У січні – вересні 2023 року виконання місцевих бюджетів відбувалося в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Зокрема, території 32 територіальних громад залишалися під контролем військових формувань російської федерації, території інших 17 громад перебували в зоні ведення бойових дій.

Так, до загального фонду місцевих бюджетів області (без урахування офіційних трансфертів) за 9 місяців поточного року отримано 2165,1 млн грн податків і зборів, що на 773,8 млн грн, або на 26,3% менше порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

Скорочення надходжень відбулося по всіх основних податках і зборах, які зараховуються до місцевих бюджетів. Так, по податку на доходи фізичних осіб

надходження зменшилися проти минулого року на 18,8% або на 427,2 млн грн, по платі за землю – на 64,0% або на 83,4 млн грн, по єдиному податку – на 47,3% або на 169,3 млн грн.

До спеціального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів та власних надходжень бюджетних установ) протягом січня – вересня 2023 року надійшло 10,1 млн грн, що на 27,3% або на 3,8 млн грн менше надходжень відповідного періоду 2022 року.

Найбільшими за обсягом сплачених до місцевих бюджетів податків і зборів у 2023 році є: АТ «Українська залізниця», АТ «Херсонобленерго», ТОВ «АТБ-Маркет», ТОВ «Херсонська обласна енергопостачальна компанія», АТ «Херсонська ТЕЦ», військові частини: А7053, А1736, 2161, 3056, А1836, А1604, А1088 та інші підприємства і установи. Питома вага надходжень у доходах місцевих бюджетах області цих платників склала 49,79%.

Обсяги платежів до місцевих бюджетів від найбільших платників наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз надходжень податків та зборів до місцевих бюджетів від найбільших платників по Херсонській області

(тис. грн)			
№ з/п	Назва підприємства, організації	Факт за січень-вересе нь 2023 року, всього	Питома вага у загальній сумі надходжень, %
1	Військова частина А7053	209 949,5	9,65
2	Військова частина А1736	114 125,0	5,25
3	Головне управління Національної поліції в Херсонській області	103 116,5	4,74
4	Військова частина 2161	89 025,7	4,09
5	Управління освіти Херсонської міської ради	69 203,1	3,18
6	Військова частина 3056 НГУ	56 279,3	2,59
7	Військова частина А7382	42 437,7	1,95
8	Управління Служби Безпеки України в Херсонській області	40 187,6	1,85
9	Військова частина А1836	39 456,5	1,81
10	Акціонерне товариство «Українська залізниця»	26 065,5	1,20

11	Військова частина А1604	25 846,4	1,19
12	Херсонська обласна прокуратура	21 424,8	0,98
13	Департамент патрульної поліції	21 243,4	0,98
14	Військова частина А1088	17 011,0	0,78
15	КНП "Херсонська обласна клінічна лікарня" Херсонської обласної ради	16 493,8	0,76
16	МКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м.Херсона»	16 219,8	0,75
17	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. А. і О. Тропіних»	16 214,5	0,75
18	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. О.С.Лучанського»	14 967,7	0,69
19	КНП "Обласний територіальний центр екстренної медичної допомоги та медицини катастроф" Херсонської обласної ради	14 332,6	0,66
20	АТ «Херсонська ТЕЦ»	14 261,6	0,66
21	Херсонський обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки	13 300,6	0,61
22	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є. Є. Карабелеша»	12 957,9	0,60
23	1 державний пожежно-рятувальний загін ГУ ДСНС України у Херсонській області	12 174,3	0,56
24	АТ «Херсонобленерго»	11 523,6	0,53
25	ТОВ "Херсонська обласна ЕК"	11 385,3	0,52
26	ТОВ «АТБ-Маркет»	11 289,2	0,52
27	МКП "Херсонтеплоенерго"	11 239,0	0,52
28	Головне управління ДСНС України у Херсонській області	10 804,4	0,50
29	Херсонський зональний відділ Військової служби правопорядку	10 732,3	0,49
30	Херсонський державний університет	9 852,9	0,45
	Всього надійшло по найбільших платниках	1 083 121,5	49,79
	Всього надійшло до бюджету області	2 175 258,3	100,00

До початку війни в регіоні діяли 37 центрів надання адміністративних послуг, утворених рішеннями органів місцевого самоврядування.

Після проведення деокупації частини Херсонської області, протягом 2023 року відновлено діяльність 13 ЦНАПів та відкрито 2 нових ЦНАПів

(Борозенська та Тягинська громади) для забезпечення населення належними адміністративними послугами.

Упродовж січня – жовтня 2023 року адміністраторам ЦНАПів відновлено доступ до 15 державних реєстрів та збільшено кількість точок доступу надання послуг жителям громад з 23 до 129.

З моменту повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України галузь туризму та рекреації Херсонщини фактично припинила своє існування. Туристичну інфраструктуру області російські військові почали використовувати як місця дислокації, природні туристичні локації було заміновано та використано як військові бази, деякі об'єкти зруйновано. Крім того, катастрофічним наслідком став підриг Каховської ГЕС, який фактично знищив екосистеми та інфраструктуру туристичних локацій, розташованих по руслу р.Дніпро.

На сьогодні 90% туристичних об'єктів та інфраструктури розташовані на тимчасово окупованій лівобережній частині області, реальний стан яких не відомий.

У поточному році на деокупованій території області працює 138 закладів охорони здоров'я всіх рівнів надання медичної допомоги.

Станом на 11 жовтня 2023 року на звільненій частині області зруйновано 26 закладів охорони здоров'я (16% від загальної кількості закладів): лікарня вторинного рівня, 6 лікарських амбулаторій та 19 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів. Пошкоджень різного ступеню зазнали 104 медичні установи (63,4%): 24 заклади вторинного та третинного рівнів, 30 лікарських амбулаторій, 43 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів та 6 інших медичних установ.

З метою забезпечення населення медичним обслуговуванням міжнародною організацією «Лікарі без кордонів» до 15 населених пунктів, де пошкоджено та зруйновано медичні заклади, доставлено 17 медичних модульних амбулаторних пунктів/модульних будинків/трейлерів.

Тривалі воєнні дії обумовили значні незворотні демографічні втрати, які відображені в погіршенні кількісних і, особливо, якісних показників здоров'я населення.

За січень – вересень 2023 року охоплення онкологічних хворих спеціалізованим лікуванням склало 68,4%.

Показник захворюваності на злоякісні новоутворення становив 80,6 випадків на 100 тис. населення.

Показник смертності від злоякісних новоутворень склав 24,6 випадків на 100 тис. населення.

Кількість пацієнтів з серцево-судинними захворюваннями за 6 місяців 2023 року становила 6482 особи.

Кадрове забезпечення (укомплектованість медичними працівниками) закладів охорони здоров'я станом на 01 жовтня 2023 року складає 78,7%.

В умовах дії правового режиму воєнного стану освітню діяльність у 2022/2023 році здійснювали у дистанційному режимі 263 заклади освіти.

Замовлено та видано: 6376 свідоцтв про здобуття базової середньої освіти, з них 327 – з відзнакою; 3733 свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти, із них зі срібною медаллю 38, із золотою – 168.

Організовано навчальний процес на 2023/2024 рік у дистанційній формі 187 закладами загальної середньої освіти, де здобувають освіту за українськими стандартами 66708 учнів.

З метою створення належних умов для організації дистанційного навчання до закладів загальної середньої освіти, розташованих на деокупованій території, поставлено комп'ютерне обладнання (ноутбуки для вчителів) у кількості 2750 одиниць, 6500 планшетів для здобувачів освіти.

Підготовку кваліфікованих робітників у 2023 році здійснювали 17 закладів за професіями промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку, будівництва, торгівлі, громадського харчування і невиробничої сфери побутового обслуговування. Навчанням було охоплено 3683 учні. Випуск кваліфікованих робітників становив 2009 осіб.

Сформовано регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів і фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Враховуючи нагальні потреби деокупованих громад, збільшено обсяги прийому на професії електротехнічного виробництва до 274 місць, будівельників – до 209 місць, для сільськогосподарського транспорту – до 248 місць, для автомобільного транспорту – до 103 місць.

Здійснено ліцензування 8 закладів фахової передвищої освіти на провадження освітньої діяльності за рівнем профільної середньої освіти.

Організовано роботу 3 освітніх центрів «Крим – Україна», «Донбас – Україна».

Надано допомогу 612 мешканцям окупованих територій у визначенні місця навчання їхніх дітей за державними стандартами.

Як форму надання психологічної підтримки дітей організовано літній відпочинок, зокрема подорож до Австрії для 133 учнів, до Угорщини – для 98 учнів, відпочинок 15 юних науковців у туристично-розважальному та гірськолижному комплексі «Сонячна долина» в Чернівецькій області, 100 дітей на дитячих базах відпочинку м.Хуст, 18 вихованців КЗ «Мала академія наук» учнівської молоді Херсонської обласної ради до курортного готелю «Квеле Поляна», розташованого в с.Поляна Свалявського району Закарпатської області.

На території Херсонської області до початку війни Росії проти України налічувалося 438 одиниць клубного типу, 432 бібліотечні установи, 2 обласних театри, обласна філармонія, 15 музейних установ, 35 шкіл естетичного виховання, 2 заклади фахової передвищої мистецької освіти, комунальне підприємство «Кіновідеопрокат», обласна інспекція по охороні пам'яток історії та культури, обласний навчально-методичний центр культури і мистецтв, обласний центр народної творчості.

За попередньою інформацією, станом на 01 жовтня 2023 року, відомо про 224 заклади культури, які зазнали пошкоджень чи руйнувань унаслідок

військових дій російської армії (у тому числі 15 будівель закладів культури обласного підпорядкування).

Разом з тим, не дивлячись на складну безпекову ситуацію, протягом 2023 року працівники культури області продовжували тримати культурний фронт та надавати мешканцям області культурні послуги.

Так, у 7 із 17 деокупованих територіальних громадах області частково відновили роботу окремі заклади культури, а саме у: Чорнобаївській територіальній громаді – 8 закладів, Херсонській територіальній громаді – 13, Високопільській територіальній громаді – 8, Кочубеївській територіальній громаді – 8, Милівській територіальній громаді – 4, Новоолександрівській територіальній громаді – 10, Нововоронцовській територіальній громаді – 10.

Заклади культури обласного підпорядкування через розташування будівель у центральній частині м.Херсона та їх пошкодження внаслідок обстрілів, за місцезнаходженням не приймають відвідувачів, основна діяльність їх здійснюється із використанням дистанційних форм, також проводиться виїзне обслуговування мешканців деокупованих територіальних громад.

У поточному році завершено роботу щодо евакуації залишків музейного фонду Херсонського обласного краєзнавчого музею та комунального закладу «Херсонський обласний художній музей ім.О.Шовкуненка» Херсонської обласної ради. Також, організовано тимчасове переміщення в безпечне місце музейних предметів, які зберігалися в комунальному закладі «Білозерський музей ім.Д.Багалія» Білозерської селищної ради та в музеї історії селища Козацьке.

На початок 2022 року в області функціонувало 2706 спортивних споруд, з яких 34 стадіони, 2 плавальні басейни, 459 спортивних залів площею не менше 162 кв.м, 335 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, 1048 спортивних майданчиків (52 майданчики зі штучним покриттям для ігрових видів спорту) та 360 майданчиків з тренажерним обладнанням, 348 футбольних полів, 34 тенісні корти, 6 веслувально-спортивних та 7 водноспортивних баз, 65 стрілецьких тирів на дистанцію не менше 25 м, льодовий комплекс.

Кількість осіб, які займалися всіма видами спорту, становила понад 30 тис. осіб, з них у дитячо-юнацьких спортивних школах, спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву, школі вищої спортивної майстерності та Херсонському фаховому спортивному коледжі – понад 15 тис. осіб.

На сьогодні на Херсонщині пошкоджено та зруйновано 5 об'єктів спортивної інфраструктури без урахування тих, що розміщені на тимчасово окупованих територіях. Крім того, є пошкодження спортивних закладів, які опікуються спортом вищих досягнень, а саме: Комунальний заклад «Херсонська школа вищої спортивної майстерності» та Комунальний заклад «Херсонський фаховий спортивний коледж» Херсонської обласної ради.

Також пошкоджено заклади дитячо-юнацького спорту. Зруйновано Комунальний заклад «Обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа з боксу та інших видів спорту» Херсонської обласної ради та частково завдано шкоди Дитячо-юнацькій спортивній школі із зимових видів спорту.

Проте, попри зруйновану інфраструктуру та бойові дії на території Херсонщини, спортивне життя краю не зупинилося. Спортсмени та їхні наставники продовжують роботу далеко від дому і прославляють Україну та рідний край.

За 8 місяців 2023 року 401 спортсмен області взяв участь у всеукраїнських та міжнародних змаганнях різного рівня (турніри, кубки та чемпіонати). За результатами змагань спортсмени олімпійських видів спорту завоювали 5 золотих, 3 срібних та 3 бронзових нагороди на Всеукраїнському рівні, а також 5 золотих, 5 срібних та 4 бронзових – на Міжнародному. Спортсмени паралімпійських та дефлімпійських видів спорту принесли області 9 золотих, 4 срібних та 4 бронзових нагороди на Чемпіонаті України з легкої атлетики.

Ще одним із яскравих прикладів досягнень у галузі спорту є отримання почесного звання «Найкраща спортсменка України травня 2023 року» веслувальницями з м.Херсона К.Дудченко та Д.Верхогляд, які зайняли 1 місце на чемпіонаті Європи.

З метою посилення соціального захисту спортсменів і тренерів області, удосконалення механізму їх матеріального заохочення у поточному році було проведено засідання координаційної ради з питань розвитку фізичної культури і спорту в області, за результатами якої затверджено 20 стипендій спортсменам олімпійських видів спорту, 7 спортсменам та 3 тренерам паралімпійських і дефлімпійських видів спорту. 3 липня 2023 року розпочато виплату стипендій.

Одним з пріоритетів соціальної політики в області є посилення захисту соціально вразливих верств населення Херсонщини, розширення та вдосконалення наявного переліку соціальних послуг.

До початку військової агресії російської федерації проти України в області діяло 10 інтернатних закладів системи соціального захисту населення, які підпорядковані Департаменту соціального розвитку обласної державної адміністрації та розраховані на 1519 ліжко-місць, з яких: 3 геріатричні пансіонати, 5 психоневрологічних, 1 спеціальний та 1 дитячий будинки-інтернати.

Наразі більшість установ пошкоджені (вибиті вікна, двері, пошкоджені дах, стіни), а деякі зовсім зруйновані. Вся матеріально-технічна база (оргтехніка, меблі, спортивний інвентар, легкові автомобілі) вивезені.

Також до повномасштабного вторгнення російських військ в області функціонувало 17 територіальних центрів соціального обслуговування, 20 центрів надання соціальних послуг та 8 структурних підрозділів суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Станом на 01 жовтня 2023 року відновили свою діяльність 7 територіальних центрів соціального обслуговування та 7 центрів надання соціальних послуг (Херсонська, Бериславська, Новоолександрівська, Милівська, Тягинська, Великоолександрівська, Високопільська, Нововоронцовська, Чорнобаївська, Новорайська, Станіславська, Калинівська територіальні громади), якими виявлено 9 тис. громадян області, що

потребували соціального обслуговування, фактично надано послуг 8,8 тис. осіб.

З початку 2023 року за рахунок коштів обласного бюджету здійснено виплату матеріальної допомоги населенню, яке опинилося у скрутному становищі, а саме: на лікування, у зв'язку з загибеллю, пораненням та надзвичайними ситуаціями 3530 особам на суму 22,3 млн грн та 42 сім'ям загиблих військовослужбовців (50 тис. грн на родину) на загальну суму 2,1 млн грн.

Війна є спустошливою не тільки для соціальної сфери, але має і руйнівний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей. На сьогодні неможливо повною мірою оцінити її вплив на довкілля через брак точної інформації. Підриб 6 червня 2023 року російською федерацією греблі Каховської ГЕС спричинив надзвичайну ситуацію техногенного характеру державного рівня, пов'язану із затопленням низки деокупованих і тимчасово окупованих населених пунктів області, об'єктів та територій природно-заповідного фонду, лісового фонду, втрати біорізноманіття тваринного та рослинного світу, водних біоресурсів.

На сьогодні екологічна ситуація в Херсонській області характеризується кризовим станом. Причинами цього є постійні обстріли окупантами цивільної, виробничої та критичної інфраструктури, за наслідками яких відбувається забруднення навколишнього природного середовища військовими, побутовими, будівельними та іншими видами відходів.

Однією із нагальних проблем екологічної безпеки Херсонщини залишається утилізація заборонених та непридатних до використання у сільському господарстві безхазяйних хімічних засобів захисту рослин.

За результатами проведеної у 2023 році комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених та непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, встановлено розміщення 1434,9 тонни безхазяйних небезпечних відходів на території Дар'ївської територіальної громади. Наразі територія, на якій зберігаються вказані пестициди, розмінована та безпечна для проведення робіт з їх утилізації.

Станом на 01 січня 2022 року природно-заповідний фонд Херсонської області налічував 84 території та об'єкти загальною площею 371,94 тис. га, у тому числі 16 територій та об'єктів загальнодержавного значення і 68 місцевого значення.

Відповідно до карти бойових дій на території України від Deep State, з 84 територій та об'єктів природно-заповідного фонду деокуповано 29 територій та об'єктів загальною площею більше 17,76 тис. га.

Основними проблемами цінних територій внаслідок війни стали масштабні пожежі, замінованість територій, активні бойові дії, окупація, і як наслідок – неможливість виконання природоохоронних функцій, втрата працівників та науковців, які були вимушені покинути свій дім та роботу.

Далеко не всі втрати дикої природи можна буде відновити після завершення війни та деокупації. У рамках роботи комісії з визначення шкоди, завданої довкіллю внаслідок надзвичайної ситуації та/або збройної агресії і

бойових дій під час воєнного стану на території Херсонської області, наразі активізовано роботу щодо проведення відповідного розрахунку.

Попередній розрахунок шкоди, завданої біорізноманіттю внаслідок збройної агресії російської федерації, складає:

- 46,55 млрд грн природним комплексам та об'єктам національного природного парку «Нижньодніпровський»;
- 1,31 млрд грн природним комплексам та об'єктам національного природного парку «Олешківські піски»;
- 102,91 млрд грн природним комплексам та об'єктам національного природного парку «Джарилгацький».

Основним завданням у сфері цивільного захисту населення є забезпечення функціонування територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Херсонської області та її ланок, вжиття заходів із забезпечення готовності до реагування на надзвичайні ситуації органів управління цивільного захисту.

З цієї метою за 9 місяців 2023 року пройшли функціональне навчання за держзамовленням 538 осіб, за контрактом – 130 осіб, спеціальної підготовки – 21 особа, з питань пожежної безпеки – 210 осіб.

Крім того, протягом 2023 року вживалися заходи з очищення деокупованої території Херсонської області від вибухонебезпечних предметів.

Так, протягом січня – вересня 2023 року обстежено на вибухонебезпечні предмети 114083 га, з них 95918,5 га земель с/г призначення.

З початку проведення робіт підрозділи розмінування фахових відомств залучались 21901 раз, у ході яких виявлено та знищено вибухонебезпечних предметів 113,7 тис. од.

За результатами залучень обстежено: доріг – 3448,9 км; ЛЕП – 1942,5 км, газопроводи та їх сполучення – 146,3 км, залізничні колії – 382,3 км, домогосподарства та об'єкти інфраструктури (без урахування тих, що надходять на екстрені номери оперативних служб «112», «101» та «102») – 6694 од.

Разом з тим, здійснювалися заходи щодо організації просвітницької роботи, зокрема з органами управління з питань освіти та керівниками закладів освіти проведено короткострокові заняття щодо організації заходів цивільного захисту з метою забезпечення безпечного навчального середовища, серед населення проведені інформативно-профілактичні рейди, лекції, інструктажі та бесіди на теми безпечна життєдіяльність, безпечне поводження з вибухонебезпечними предметами, надання домедичної допомоги.

ПРОГНОЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ НА 2024 РІК

У 2024 році будуть реалізовуватися завдання, спрямовані на максимальне усунення негативних наслідків для Херсонської області, спричинених повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України,

відновлення, стабілізація та досягнення економічного розвитку, забезпечення безпечних та гідних умов життя, добробуту населення.

Впровадження заходів, спрямованих на розв'язання існуючих регіональних проблем, поліпшення результатів соціально-економічного розвитку області, дає можливість прогнозувати на 2024 рік валовий регіональний продукт у фактичних цінах у розмірі 8817,0 млн грн. (+5% до показника 2023 року).

Основними завданнями щодо забезпечення розвитку промислового комплексу області є: ґрунтовне вивчення фізичного та технологічного стану промислового комплексу області, руйнувань та збитків, завданих окупаційною владою, а також наявного людського капіталу Херсонщини, вивчення потенційних можливостей застосування механізмів відновлення промисловості за рахунок міжнародної технічної допомоги, грантових проєктів з урахуванням принципів екологоорієнтованого розвитку, формування ефективного інвестиційного клімату за рахунок створення регіональних, а також участі в національних індустріальних та технологічних парках, відновлення системи підготовки робітничих кадрів, стимулювання процесів самоорганізації сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності на кооперативних принципах, сприяння популяризації продукції місцевих виробників та підвищення її конкурентоспроможності, сприяння розширенню ринків збуту продукції місцевих сільгосптоваровиробників.

Реалізація вказаних заходів дає можливість прогнозувати за підсумками 2024 року:

- відновлення фізичного та технологічного стану 15 виробничих об'єктів на деокупованій частині області;
- збільшення на 10% кількості задіяних працівників у виробничих процесах промислових підприємств області та на 20% середньомісячної заробітної плати одного штатного працівника в промисловому комплексі області;
- зростання обсягу реалізованої агропродукції на 2,5% за рахунок відновлення підприємств.

У 2024 році в аграрному секторі області зусилля будуть спрямовані на:

- відновлення та збільшення придатних до використання площ сільськогосподарських угідь, на яких можливе проведення польових робіт;
- збільшення чисельності поголів'я сільськогосподарських тварин та обсягів виробництва тваринницької продукції за рахунок відновлення матеріально-технічної бази підприємств, а також підтримки сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств;
- відновлення та підвищення ефективності використання меліоративних систем області за рахунок відновлення зрошувальних мереж, модернізації та технічного переоснащення зрошувальної техніки й обладнання;
- створення сприятливих умов для розвитку рибогосподарської галузі.

У результаті виконання зазначених заходів у 2024 році прогнозується збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства на 20,4%.

Пріоритетами розвитку житлово-комунального господарства, комунальної інфраструктури та будівництва є відновлення об'єктів інфраструктури, у тому

числі комунальної, надання якісних житлово-комунальних послуг, відновлення централізованого водопостачання в населених пунктах області та забезпечення питною водою населених пунктів, які користуються привізною водою, створення умов для розвитку населених пунктів області.

Рівень відновлення інфраструктури регіону за підсумками 2024 року становитиме 45%.

Основними завданнями розбудови дорожньо-транспортного комплексу є відновлення та подальший розвиток мережі поштового зв'язку, авіаційного транспорту, автобусних перевезень, автомобільних доріг.

У сфері інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності зусилля у 2024 році будуть спрямовані на:

- актуалізацію інвестиційних проєктів у деокупованих населених пунктах області;
- розробку інвестиційних проєктів, що потребують донорської або грантової підтримки;
- просування інвестиційних проєктів та пропозицій регіону серед потенційних вітчизняних й іноземних ділових партнерів;
- сприяння реалізації інвестиційних проєктів у рамках державно-приватного партнерства та міжнародної технічної допомоги з відбудови та реконструкції інфраструктури регіону;
- розширення міжрегіонального та міжнародного співробітництва.

У 2024 році за рахунок збільшення обсягу експортних поставок продукції сільського господарства темп зростання обсягу експорту очікується на рівні 105,4%.

У сфері зайнятості населення планується реалізація заходів, спрямованих на забезпечення гідної оплати праці та підвищення рівня життя населення, поетапне підвищення частки оплати праці у структурі доходів, збільшення потреби у вільних та новостворених робочих місцях, підвищення рівня конкурентоспроможності населення, забезпечення потреби роботодавців у висококваліфікованих кадрах.

За прогнозними розрахунками у 2024 році номінальна середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника підвищиться на 17,3% порівняно з попереднім роком і становитиме 17600 грн.

Індекс реальної заробітної плати прогнозується на рівні 106,0%.

Передбачається зростання рівня безробіття населення у віці 15 - 70 років (за методологією МОП) з 34,0% до 34,1%.

У соціальній сфері області продовжиться реалізація державної політики, спрямованої на захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, поліпшення соціально-побутових умов малозабезпечених верств населення, ветеранів, осіб з інвалідністю, охоплення соціальною підтримкою осіб, постраждалих унаслідок проведення бойових дій, забезпечення осіб з інвалідністю санаторно-курортним оздоровленням та реабілітаційними послугами дітей з інвалідністю.

У галузі «Охорона здоров'я» планується здійснити заходи щодо відновлення роботи закладів охорони здоров'я на деокупованих територіях Херсонської області, а саме:

- проведення обстеження споруд закладів охорони здоров'я області на деокупованих територіях з метою прийняття рішення про можливість їх подальшої експлуатації та розроблення заходів з відновлення;
- вжиття заходів з доукомплектування закладів охорони здоров'я медичними працівниками, забезпечення медичним обладнанням, лікарськими засобами згідно з табелем оснащення та автотранспортом.

У галузі «Освіта» заходи будуть спрямовані на:

- забезпечення дітей доступом до безпечного та підтримуючого навчального середовища;
- створення психологічного комфортного освітнього простору;
- вибір оптимальних шляхів надолуження освітніх втрат;
- розвиток ресурсного потенціалу онлайн-навчання кожного закладу освіти;
- забезпечення права дітей на освіту в умовах окупації;
- підвищення професійного рівня педагогічних працівників та опанування сучасними технологіями першої психологічної допомоги;
- упровадження цифрових освітніх платформ для підвищення якості освіти;
- реалізації наскрізних векторів у освітньому процесі: ментальне здоров'я, STEM-освіта, підприємницька освіта, національно-патріотичне виховання та освіта для сталого розвитку за стандартами світових лідерів неформальної освіти;
- формування оптимальної мережі закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти комунальної форми власності;
- формування обсягів і структури регіонального та державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у закладах освіти області відповідно до потреб ринку праці та розвитку економіки області;
- переорієнтація закладів фахової передвищої освіти на першочергову підготовку фахівців, необхідних в умовах воєнного стану для відбудови звільнених територій та розвитку пріоритетних галузей економіки області;
- забезпечення доступу дітей з особливими освітніми потребами до закладів освіти.

Основними пріоритетними завданнями у галузях туризму, культури та спорту є:

- організація та розмінування об'єктів туристичних інфраструктури та пляжних територій;
- створення та реконструкція туристично-інформаційної інфраструктури із застосуванням сучасних елементів доступності для людей з інвалідністю;
- створення умов для відновленні туристичної галузі області;
- надання інформаційно-консультаційної підтримки для туристичної галузі області;
- відновлення спортивної інфраструктури області;
- створення умов для залучення широких верств населення до масового

спорту, популяризації здорового способу життя та фізичної реабілітації;

- реалізація здібностей обдарованої молоді у дитячо-юнацькому, резервному спорті, спорті вищих досягнень та виховання її в дусі олімпійських принципів.

ДОХОДИ

Дохідна частина обласного бюджету на 2024 рік розроблена на основі положень Бюджетного та Податкового кодексів України (зі змінами), Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік».

При формуванні показників доходів обласного бюджету було враховано уточнені основні прогнозні макропоказники та окремі припущення на 2023 – 2024 роки, викладені у листі Міністерства економіки України від 24 жовтня 2023 року № 3011-05/57425-03, та фактичне виконання дохідної частини бюджету за 10 місяців 2023 року.

До того ж, процес прогнозування здійснювався в режимі реального часу в умовах високого ступеня невизначеності та непередбачуваності у сфері національної та регіональної безпеки через зміну ситуації на фронті, інтенсивності та географії бойових дій та їх наслідків.

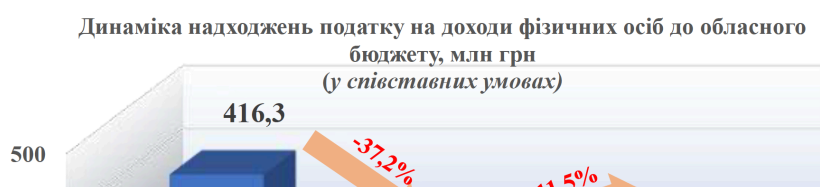
Відтак, доходи обласного бюджету на 2024 рік заплановано досить реалістично, виходячи з обережних оцінок темпів відновлення економіки, які можуть бути у процесі виконання переглянуті як у бік збільшення, так і у бік зменшення.

У цілому обсяг доходів **загального фонду** обласного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) на 2024 рік, порівняно із очікуваними показниками 2023 року, зменшується на 136514200 грн або на 30,5% і становить 310750000 грн. Значне скорочення надходжень пов'язано із спрямуванням податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення військовослужбовців з 01 жовтня 2023 року до державного бюджету. При порівнянні у співставних умовах спостерігається перевищення прогнозного обсягу доходів 2024 року над очікуваними надходженнями 2023 року на 24708300 грн, або на 8,6%.

Основним бюджетоутворюючим джерелом надходжень загального фонду обласного бюджету продовжує залишатися *податок на доходи фізичних осіб*, питома вага якого у сумі доходів загального фонду 2024 року складає 93,7%.

Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб на 2024 рік визначено у сумі 291280300 грн, що на 11,5%, або на 29951700 грн більше очікуваних надходжень 2023 року у співставних умовах.

Планування надходжень податку здійснювалося виходячи із прогнозного обсягу фонду оплати праці найманих працівників, рівня середньомісячної і мінімальної заробітної плати, а також продовженням оподаткування доходів фізичних осіб (крім доходів у вигляді дивідендів за акціями та корпоративними правами) за єдиною ставкою податку – 18%.

Основні чинники, які вплинуть на надходження податку на доходи фізичних осіб:

- встановлення мінімальної заробітної плати з 01 січня 2024 року у розмірі 7100 грн, 01 квітня 2024 року – 8000 грн та посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС з 01 січня 2024 року у розмірі 3195 грн, з 01 квітня 2024 року – 3600 грн;
- збереження кількості штатних працівників;
- збільшення обсягу доходів громадян, отриманих від надання в оренду земельних часток (паїв), внаслідок продовження проведення робіт по розмінуванню сільськогосподарських земель для найшвидшого повернення їх у використання.

Прогнозна сума *10 відсотків податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки* становить 11810000 грн, що на 27,2%, або на 4421800 грн менше очікуваних надходжень 2023 року. Розрахунки здійснювалися з урахуванням законодавчо встановлених ставок оподаткування, очікуваних надходжень прибутку прибуткових підприємств, фактичних надходжень податку на прибуток за 10 місяців 2023 року, змін податкового законодавства. Зменшення надходжень податку зумовлено погашенням у 2023 році платниками боргу за минулі роки. Найбільші суми в рахунок погашення боргу перераховано ТОВ «Додола 2021» – 1353,3 тис. грн (за 2020 рік) та АТ «Херсонобленерго» – 5049,8 тис. грн (за 2021 – 2022 роки).

Надходження *рентної плати за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення)* плануються у сумі 2137100 грн, що на 29,6%, або на 897100 грн менше очікуваних надходжень 2023 року. Скорочення надходжень пов'язано із відсутністю у плановому бюджетному періоді надходжень рентної плати за спеціальне використання води без її вилучення з водних об'єктів для потреб гідроенергетики внаслідок руйнування у червні поточного року дамби Каховської ГЕС, яка була єдиним платником цього виду платежу (до підриву дамби за січень – травень 2023 року філією «Каховська ГЕС імені П.С. Непорожнього» ПАТ «Укргідроенерго» до бюджету перераховано 837,0 тис. грн).

Показник надходжень *рентної плати за користування надрами для видобування інших корисних копалин загальнодержавного значення* на 2024 рік прогнозується в обсязі 870700 грн, що на 3,6%, або на 32200 грн менше очікуваних надходжень 2023 року. При розрахунках враховані надходження поточного року за виключенням коштів, які були сплачені платниками в рахунок погашення боргу за минулий рік, та сплачених сум ПАТ «Арселорміталл Берислав» через припинення підприємством наприкінці 2023 року видобутку корисних копалин загальнодержавного значення.

Надходження *плати за спеціальне використання водних біоресурсів* передбачені у сумі 26400 грн та відповідає рівню очікуваних надходжень 2023 року.

Прогноз надходжень плати за надання адміністративних послуг (*8 видів ліцензій*) на 2024 рік здійснено з урахуванням динаміки надходжень платежів у поточному році та визначено у загальній сумі 4518200 грн.

Майже 85% обсягу цих надходжень, або 3832000 грн, складають кошти від *плати за ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах*. У розрахунках враховано збереження кількості діючих ліцензій та їх вартість.

Плати за ліцензії на право оптової торгівлі паливом, роздрібною торгівлі паливом та зберігання пального на 2024 рік розраховано в загальному обсязі 478700 грн, що відповідає рівню очікуваних надходжень поточного року без врахування помилково зарахованих сум.

Крім того, планується отримати кошти від:

- плати за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчими органами місцевих рад і місцевими органами виконавчої влади, у сумі 2400 грн;
- плати за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового та зернового дистиляту, дистиляту виноградного спиртового, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – 1500 грн;
- плати за ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, – 3800 грн;
- плати за ліцензії та сертифікати, що сплачується ліцензіатами за місцем здійснення діяльності, – 199800 грн.

При обрахунку *інших надходжень* на 2024 рік враховано надходження поточного року та заплановано їх в сумі 107300 грн.

По 4-ох джерелах наповнення обласного бюджету, а саме по: податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, частині чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до обласного бюджету, надходженнях від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, орендної плати за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди обласною державною

адміністрацією, надходження не плануються через відсутність їх надходжень у поточному році.

Спеціальний фонд обласного бюджету *(без міжбюджетних трансфертів та власних надходжень бюджетних установ)* на 2024 рік сформовано лише із надходжень екологічного податку, прогнозний обсяг яких складає 60000 грн.

ВИДАТКИ

Проект обласного бюджету на 2024 рік сформовано відповідно до діючого Бюджетного кодексу України, інших законодавчих актів, що стосуються місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин, а також на підставі доведених Міністерством фінансів України міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, визначених у Законі України «Про Державний бюджет України на 2024 рік», з урахуванням розпорядження начальника обласної військової адміністрації від 18 грудня 2023 року № 871 «Про надання іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області».

Видатки обласного бюджету становлять 1601152279 грн, з яких видатки загального фонду – 1519408500 грн, спеціального фонду – 81743779 грн.

Херсонська обласна рада

Видатки загального фонду на утримання обласної ради на 2024 рік передбачено в сумі 16274300 грн, в тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 11054900 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації – 5219400 грн.

Витрати передбачено на оплату праці працівників апарату обласної ради (16124300 грн) та інші видатки з поточного утримання установи (150000 грн).

Херсонська обласна державна адміністрація

Херсонській обласній державній адміністрації за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету на 2024 рік передбачаються видатки у сумі 6110000 грн, у тому числі на реалізацію заходів програм:

- розвитку територій Херсонської області на 2024 – 2027 роки – 3460000 грн на утримання ДУ «Херсонський обласний контактний центр», з них на оплату праці з нарахуваннями – 3369000 грн, оплату енергоносіїв – 22900 грн, видатки з поточного утримання установи – 68100 грн;

- розвитку інвестиційної діяльності, міжнародного та транскордонного співробітництва Херсонської області на 2023 – 2025 роки – 2300000 грн, зокрема на фінансову підтримку установи «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області» (2100000 грн) та інші заходи програми з метою розвитку міжнародного і міжрегіонального співробітництва (200000 грн);

- розвитку інформаційного простору Херсонської області на 2021 – 2024 роки – 350000 грн (висвітлення діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у засобах масової інформації).

Управління освіти і науки

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік головному розпоряднику коштів на утримання закладів обласного підпорядкування обласним бюджетом передбачено 325652900 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 125544500 грн;
- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 86258200 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 33500000 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації – 70000000 грн;
- власних надходжень бюджетних установ – 10350200 грн.

Видатки на харчування дітей в закладах освіти обраховані відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 305, а також з урахуванням висновку постійної комісії обласної ради з питань розвитку людського капіталу, міжнаціональних відносин, науки, культури, фізичної культури і спорту, освіти і свободи слова та інтелектуальної власності від 17 листопада 2021 року № 15-3. Кошти спрямовуватимуться на забезпечення компенсаційних виплат на харчування дітям-сиротам та дітям позбавлених батьківського піклування.

Департамент здоров'я

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік в обласному бюджеті головному розпоряднику коштів передбачаються кошти в сумі 238232571 грн, в тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 36724900 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 33776000 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, – 113000000 грн;
- субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я – 35709800 грн;

- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 9705700 грн;

- власних надходжень бюджетних установ – 9316171 грн.

На реалізацію заходів обласної програми розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2022 – 2024 роки планується спрямувати 160155833 грн.

Департамент соціального розвитку

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік передбачено 158047008 грн, в тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 108594600 грн;

- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, – 40000000 грн;

- власних надходжень бюджетних установ – 9452408 грн.

На реалізацію заходів обласних програм планується спрямувати 47190400 грн, з них на:

- програму оздоровлення та відпочинку дітей на 2021 – 2025 роки – 3021400 грн;

- програму соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2020 – 2024 роки – 28775000 грн;

- програму соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України на 2024 – 2026 роки – 15394000 грн.

Служба у справах дітей

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік на утримання 2-х центрів соціально-психологічної реабілітації дітей передбачено видатки у сумі 8018500 грн, в тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 7518500 грн;

- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, – 300000 грн;

- власних надходжень бюджетних установ – 200000 грн.

Департамент реалізації гуманітарної політики

Херсонської обласної державної адміністрації

Видатки на 2024 рік передбачаються у сумі 125815400 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 90432700 грн;

- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, – 33000000 грн;

- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 1944700 грн;

- власних надходжень бюджетних установ – 438000 грн.

На утримання закладів передбачено 123667800 грн, у тому числі на: оплату праці (113772400 грн), оплату енергоносіїв та комунальних послуг (3639400 грн), соціальне забезпечення (2322900 грн).

На реалізацію заходів обласних програм планується спрямувати 1709600 грн, з них на програми:

- щодо відзначення, матеріального заохочення окремих колективів, громадян області та військовослужбовців, вшанування пам'яті загиблих херсонців-учасників АТО/ООС, видатних жителів на 2021 – 2025 роки – 600000 грн;

- розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2022 – 2024 роки – 1109600 грн, зокрема на фінансову підтримку КП «Кіновідеопрокат» ХОР (709600 грн) та організацію і проведення культурно-мистецьких заходів, фестивалів, конкурсів, свят тощо (400000 грн).

Видатки бюджету розвитку передбачені в сумі 177000 грн на придбання проектору для Херсонського обласного краєзнавчого музею (82000 грн) та серверного устаткування для КЗ «Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеся Гончара» ХОР (95000 грн).

Управління фізичної культури, молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік головному розпоряднику коштів пропонується передбачити 36376200 грн, в тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 30376200 грн;

- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, – 6000000 грн.

У загальному обсязі видатків на реалізацію заходів цільової програми розвитку фізичної культури і спорту в Херсонській області на 2024 – 2025 роки передбачено видатки на:

- утримання обласних закладів фізичної культури та спорту – 21582200 грн, в тому числі на оплату праці (21164700 грн) та оплату комунальних послуг та енергоносіїв (408700 грн);

- проведення навчально-тренувальних зборів і змагань та заходів зі спорту – 2172720 грн;

- виплату обласних стипендій – 8200000 грн;

- фінансову підтримку КП «Обласний центр хокею» ХОР – 4421280 грн.

Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету на виконання заходів програми розвитку територій Херсонської області на 2024 – 2027 роки пропонується затвердити видатки у сумі 35872400 грн, зокрема на:

фінансову підтримку КП «Херсонське бюро технічної інвентаризації» ХОР (4000000 грн) та комунальної установи з капітального будівництва та експлуатації ХОР (2872400 грн);

надання підтримки внутрішньо переміщеним та евакуйованим особам шляхом організації монтажу комплексу тимчасового модульного містечка (з розробкою схеми та кошторису) с. Киселівка, Херсонського району, Херсонської області (11275850 грн);

розробку проектно-кошторисної документації з капітального ремонту, реконструкції, нового будівництва для відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів житлового фонду, соціальної та критичної інфраструктури (17724150 грн), зокрема:

- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Високопільського опорного закладу загальної середньої освіти за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт Високопільля, вул. Гагаріна, 3» 1153990
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Високопільського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) "Барвінок" за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт Високопільля, вул. Банкова, 32/2» 556000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Архангельського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) "Теремок" за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт Архангельське, вул. Набережна, 3» 285000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Архангельського опорного закладу загальної середньої освіти за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Новомиколаївка, вул. Шкільна, 1а» 285000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малошестірнянської філії дошкільної та базової середньої освіти комунального закладу "Високопільський опорний заклад загальної середньої освіти" за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Шестірна, пров. Шкільний, 1» 285000
- розробку проектної документації «Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку, розташованого за

адресою: вул. Сагайдачного Петра, 2 а, смт Високопільля, Бериславського району, Херсонської області»	405000
- розробку проєктної документації «Реконструкція господарських будівель з облаштуванням захисної споруди цивільного захисту комунального закладу "Високопільський центр надання соціальних послуг" за адресою: 74000, смт Високопільля, вул. Національної Гвардії, 2 а, Бериславський район, Херсонська область»	263000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Великоолександрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт Велика Олександрівка, вул. Братська, 10»	1491000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малоолександрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Олександрівка, вул. Миру, 76»	678000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Білокриницького ОЗЗСО І-ІІІ ступенів, розташованого за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт Біла Криниця, вул. Шкільна, 48»	780420
- розробку проєктної документації «Капітальний ремонт будівлі Великоолександрівської лікарні смт Великоолександрівка, вулиця Свободи, 204»	1492000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Борозенського опорного закладу повної загальної середньої освіти Борозенської селищної ради, Бериславського району, Херсонської області, за адресою: пров. Мічурина, 10 А с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області»	856740
- розробку проєктної документації «Капітальний ремонт Борозенського закладу дошкільної освіти за адресою: пров. Мічурина, 1 А, с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області»	450000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Борозенського закладу дошкільної освіти, за адресою: пров. Мічурина, 1 А с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області»	557000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Чарівненської філії дошкільної та базової середньої освіти Борозенського опорного закладу повної загальної середньої освіти Борозенської сільської ради Херсонської області, за адресою: вул. Берези, 27, с. Чарівне, Бериславського району, Херсонської області»	285000

- розробку проектно-кошторисної документації «Капітальний ремонт протирадіаційного укриття в будівлі Чорнобаївського ліцею Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області за адресою: вул. Галицька, 21, с. Чорнобаївка, Херсонського району»	173000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Опорного закладу Орлівський навчально-виховний комплекс "Загальноосвітня школа I-III ступенів – дитячий садок" Кочубеївської сільської ради, Херсонської області, Кочубеївського освітнього округу, за адресою: с. Орлове, вул. Івана Богуна, 64, Бериславський район, Херсонська область»	285000
- розробку проектної документації «Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївської філії I-II ступенів опорного закладу Орлівський навчально-виховний комплекс "Орлівська ЗОШ I-III ступенів – дитячий садок" з відновленням елементів благоустрою, за адресою: с. Кочубеївка, вул. Менонітська, 113, Бериславський район, Херсонська область»	798,000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Кочубеївської філії I-II ступенів опорного закладу Орлівський навчально-виховний комплекс "Орлівська ЗОШ I-III ступенів – дитячий садок" , за адресою: с. Кочубеївка, вул. Менонітська, 113, Бериславський район, Херсонська область»	285000
- розробку проектної документації «Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївського дитячого садка "Малятко" з відновленням елементів благоустрою, за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область»	498000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Кочубеївського дитячого садка "Малятко" , за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область»	285000
- розробку проектної документації «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту філія "Бобровокутський заклад загальної середньої освіти I-II ступеня-дошкільний навчальний заклад" Калинівського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Бериславського району Херсонської області»	285000
- розробку проектної документації «Будівництво захисної споруди цивільного захисту в КЗ "Східненський ліцей" за адресою с. Східне вул. Шкільна, 12 Херсонської області Херсонського району»	315000

- розробку проєктної документації «Будівництво центру безпеки в с. Музиківка вул. 8 Березня, 1 В Херсонської області, Херсонського району»	685000
- розробку проєктної документації «Реконструкція навчально-виробничого комплексу у Центр безпеки Білозерської селищної ради, за адресою: Херсонська область, Херсонський район, с. Мироліувка, вул. Центральна, 23-А»	769000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво адміністративної будівлі, вул. Зелена 1, с. Нова Кам'янка, Милівська ТГ, Херсонської області»	1200000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво центру безпеки вул. Першотравнева, 4 а, селище Новорайськ, Херсонського району, Херсонської області»	350000
- розробку проєктної документації «Капітальний ремонт Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілья, вул. Визволителів, 51)»	1408000
- розробку проєктної документації «Нове будівництво бомбосховища Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілья, вул. Визволителів, 51)»	565000

Департамент інфраструктури

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2024 рік за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету пропонується затвердити видатки у сумі 10254500 грн, зокрема на реалізацію заходів наступних програм:

- запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2021 – 2025 роки – 7000000 грн, а саме на:

перевезення гуманітарних вантажів, забезпечення розвезення гуманітарної допомоги по деокупованим громадам (2000000 грн);

перевезення пасажирів, забезпечення евакуаційних заходів, перевезення організованих груп дітей на відпочинок, підвезення працівників обласної державної адміністрації до місця роботи (2000000 грн);

перевезення будівельних матеріалів для облаштування захисту об'єктів критичної інфраструктури (2000000 грн);

придбання пально-мастильних матеріалів (1000000 грн);

- фінансової підтримки КП ХОР «Херсонські авіалінії» на 2024 рік – 3254500 грн, а саме на:

виплату заробітної плати (9 шт.од.) з нарахуваннями (3183700 грн);

придбання канцелярських товарів (10000 грн),

ремонт транспортних засобів – (40800 грн),

придбання пально-мастильних матеріалів (20000 грн).

**Департамент захисту довкілля та природних ресурсів
Херсонської обласної державної адміністрації**

Видатки на 2024 рік передбачаються у сумі 760000 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 700000 грн, які спрямовуються на реалізацію заходів програми охорони довкілля Херсонської області на 2022 – 2024 роки (розробка Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року);
- надходжень екологічного податку до обласного Фонду охорони навколишнього природного середовища – 60000 грн, які будуть направлені на фінансування природоохоронних заходів за напрямками, передбаченими Положенням про обласний Фонд охорони навколишнього природного середовища, затвердженим рішенням обласної ради від 03 березня 2017 року № 412 (із змінами), та згідно з Переліком першочергових природоохоронних заходів на 2024 рік, який формується Департаментом за поданням місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

**Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи
Херсонської обласної державної адміністрації**

На 2024 рік передбачено 247768700 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 227568700 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації – 20200000 грн.

Кошти передбачено спрямувати на реалізацію заходів обласних програм:

- запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2021 – 2025 роки – 180048700 грн, зокрема на:

утримання Херсонської обласної комунальної аварійно-рятувальної служби (ХОКАРС) – 70822300 грн;

інші заходи програми – 93226400 грн;

встановлення вуличних укриттів – 16000000 грн (видатки бюджету розвитку);

- забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023 – 2027 роки – 67720000 грн, з яких на:

придбання безпілотних авіаційних комплексів та обладнання для боротьби з ворожими БПЛА – 6750000 грн (видатки бюджету розвитку);

інші заходи програми – 60970000 грн.

**Департамент фінансів
Херсонської обласної державної адміністрації**

На 2024 рік обсяг додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я Херсонській області передбачено у сумі 106476000 грн та розподілено наступним чином:

- 67276000 грн – обласному бюджету;
- 39200000 грн – місцевим бюджетам.

Розподіл між місцевими бюджетами здійснено виходячи з кількості учнів у закладах загальної середньої освіти станом на 05 вересня 2023 року (70% обсягу додаткової дотації) та чисельності населення станом на 01 січня 2023 року з урахуванням кількості внутрішньо переміщених осіб (30% обсягу додаткової дотації).

Відповідно до вимог статті 103⁶ Бюджетного кодексу України розподіл затверджено розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 16 листопада 2023 року № 764.

Також, проектом розпорядження планується спрямувати територіальним громадам частину освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у сумі 19997800 грн, з них на виплату заробітної плати педагогічним працівникам:

- інклюзивно-ресурсних центрів – 18826000 грн. Розрахунок проведено виходячи з кількості педагогічних ставок (73) у зазначених установах;
- приватних закладів загальної середньої освіти Херсонської міської територіальної громади (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 року № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (зі змінами)) – 1171800 грн.

Нерозподілений обсяг освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у сумі 283429100 грн передбачено в обласному бюджеті на виплату заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій. Кошти будуть розподілятися щомісяця між місцевими бюджетами на підставі даних про фактичну кількість таких педагогічних працівників (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 року № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам»).

За рахунок власного ресурсу обласного бюджету у 2024 році на виконання розпорядження начальника обласної військової адміністрації від 18 грудня 2023 року № 871 «Про надання іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області» та заходів обласної програми соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2020 – 2024 роки передбачено надання іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області обласному бюджету Миколаївської області для забезпечення перебування у I кварталі 2024 року 112 осіб з інвалідністю – підопічних КЗ ХОР «Херсонський психоневрологічний будинок-інтернат» в інтернатних закладах Миколаївської області, зокрема для надання їм якісних соціальних послуг стаціонарного догляду в умовах воєнного стану, у сумі 4360000 грн.

На здійснення непередбачуваних видатків у 2024 році сформовано резервний фонд в обсязі 44982900 грн, що становить 2,96 відсотка видатків загального фонду обласного бюджету.

Порівняльна таблиця витрат обласного бюджету за попередній, поточний, наступний бюджетні періоди в розрізі класифікації видатків та кредитування бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, що розподіляються між місцевими бюджетами, та видатків за рахунок власних надходжень бюджетних установ) додається.

Директор Департаменту фінансів
обласної державної адміністрації

Наталія ВІТРЕНКО